

10 h

Over het tragiese van de Beweging.

Enige kanttekeningen.-

"Wir wissen nicht, welchen Weg dieser Krieg uns oeffnen wird, wohl aber, dass ein neuer Weg beginnt. Ihm wollen wir schreiten mit dem stahlharten Willen zur Tat.

zijn artikel "Krieg und Geist" verschijnen

(Rudolf Kayser in ~~Kurt Hillers Sammelbuch "Das Ziel"~~, ook gesit door Franz Xaver Schmitt in "die Weissen Blaetter" van April '16, Glossen, Blz. 87.)

Blz. 81-86, ook geschied München 1916 Georg Müller ook geschied

"Dieser Krieg zeigt deutlich: die neue Zeit."

Aldus René Schickele in zijn opstel "Der Mensch im Kampf" in "die Weissen Blaetter" van april '16.

Aan "die neue Zeit" worden in dit opstel geen grenzen gesteld, zódat, en dit blijkt dan ook uit het vervolg, bedoeld wordt: het universele of minstens algemeen Europese van deze nieuwe tijd.

Vlaanderen staat er, ofschoon zeer onbewust, ten hoe kan het anders wij mogen toch niet verhoplen dat nu ons vaderland in staat zou wezen Europees pionierswerk te verrichten! -midden in. Maar dat onbewust midden-in-staan is juist weer zó gevaarvol omdat het als logiese konsekwensie achterlikheid met zich meebrengt en aldus voert tot een allergevaarlijkst geestelijk cretinisme.

Het is aldus een eerste vlaamse plicht in nauw kontakt te blijven met de jongste fase der europese evolutie. Anders handelen zou op zelfmoordpeging lijken. Ook zou deze moedwillige afzondering naar de zin van onze tegenstanders handelen zijn. Het aan ons volk door een verkeerde opvoeding onmogelijk maken deel te nemen aan de europese kultuurbeweging, behoorde tot het steeds in ons land door de franse volksgroep en de daarbij aangesloten vlaamse franskiljons, gehuldigde sisteem. Eenvoudig, het kweken van onmondigen, van kultureel ondergeschikten is de eerste fase van het opslorpinsproses volgens de absolutistische franse geest. Wij moeten op de hoogte van onze tijd blijven, daarom dienen wij eerst en vooral onze nasionale kijk te wijzigen: minder in het verleden, meer in de toekomst. Dit is weedom niet eenvoudig. Wij mogen niet ~~te~~ onvoorzichtig en te overmoedig met het romantiek verleden breken, het zou een grote faktor van onze ontwikkeling ontkennen zijn en ~~aan~~ op nieuw een al te grote kloof tussen militanten daarstellen. Daarin ligt juist weer een bewijs van ons verval dat het verleden voor vele generasies was, het beeld van hetgeen wij in de toekomst worden moesten, in plaats van een maatstaf te wezen in welke verhouding wij met onze tijd ~~aan~~ zijn moesten, zoals ons verleden dit was in het verleden, hetgeen natuurlijk enkel door logiese evolueren met de universele tijdgeest mee kan gebeuren. Zalke konsepsie moest voortvloeien uit het besef van onze huidige minderwaardigheid tegenover de grootheid van het verleden. Toch is dit konsept vals; wij moeten meer naast en voor ons, voorlopig nog naast ons kijken, dan wel achterwaarts. Vermeijlen begreep het reeds: "wij moesten ~~aan~~ ons venster, -ongeveer zo was het voorgesteld, -langs alle zijden openzetten. ~~aan~~ Wij weten nu dat die "alle zijden" tot de mooie woorden behoren, ~~aan~~ het nasionale venster bleef slechts langs een zijde, langs het Zuiden, open. (Bewijzen de ontwikkeling van onze belletrie, het politiek leven, enz.)

Nochtans wanneer wij een nieuwe weg uitgaan eisen onze zeer ~~bizarre~~ zonderlinge toestanden een biezondere voorzichtigheid. Wij staan nu eenmaal ver achteruit; tech, en juist daarom ook zou een volledig breken met het vroegere, nog steeds in onze strijd voortlevende romantisme, -wij zijn allen nog ~~volledig~~ romantiekers, -hetgeen ons feitelijk op de hoogte van onze tijd zou kunnen stellen, voor ons gevaarlijk kunnen worden als de dedensprong voor een niet geoeffend sirkus-akrobaat.

geen...

b.v.

Van een andere kant is het voor de Vlaamse Beweging hoogst noodzakelijk meer met de algemeen europese kulturbeweging gelijke tred te houden als het voorheen het geval is geweest; -weeom voor zóver zulks in een kultureel achterlik land als het onze mogelijk is. Het moet nu eenmaal uit zijn met alle provinsialisme. Dit soort flamingantisme is een zeer sterk wapen in de handen van de mensen, wier ogen steeds op de "Ville Lumière" gericht blijven.

Een nieuwe weg wordt gebaad, ~~en~~ wij dienen hem te volgen. Dit zal voorlopig onze nieuwe zijn. In hoever wij die weg kunnen en moeten volgen is voor ons weer een angstwekkend vraagstuk. Het leven heeft ons ruimschoots met zulke moeilijkheden bedeed. Ten achter op de algemeen kulturele ontwikkeling van westelijk Europa, moeten wij er op waken niet verder ten achter te geraken, want komen wij zóver, volgt logies de opslorping door een sterker ontwikkeld volk, tot de geest van hetwelke, bij gemis aan nasionale levenswaarde en ~~dan~~ ook dank zij de moderne vulgarisatie-middelen, de beste onder ons zich spoedig zullen assimileren, zoals zulks in koloniale landen gebeurd. (B.v. zoals de beste tussen de Maleiers zóch de ~~kelanische~~ hollandse geest assimileren.) Daarom moet onze Beweging op meer algemeen europese grondslagen gebouwd worden.

Maar de hedendaagse europese beweging gaat een nieuw internationalisme uit; de kultuur-gemeenschap vormt zich, zelfs tijdens de vijandelikheden, over de grenzen. De verschillende nasionale beschavingen blijven bewaard, maar buiten en door behulp van deze, vormt zich een groot-europese kultuur-gemeenschap. Het tragiese nu in onze toestand bestaat hierin dat wij niet over een nasionale tot de algemene ontwikkeling, die de ontwikkeling van onze tijd schijnt te moeten worden, ~~tóden~~ kunnen, om de eenvoudige reden dat wij nog steeds tot deze nasionale ontwikkeling komen moeten. Wij hebben feitelijk nog twee grote periodes te doormaken alverens zóver te staan; wij zijn halverwege de eerste: de nasionale bewustwording. De intellektuelen, laat ons dit woord gebruiken, staan zóver; nu komt het er op aan het volk als één grote éénheid te bewegen. ~~xxxxxxx~~ Dan hebben wij, na de nasionale bewustwording en als gevolg daarvan: de ontvouwing van het nasionale bewustzijn en als krachtigste ~~en~~ uiting en ~~machtig~~ bewijs van zelfbewustheid volgt dan de aansluiting tot de gemeenschappelijke ~~en~~ beweging.

Dit is nu de ontzaggelijke moeilijkheid: Het nieuw nationalisme dat in een kultuur-internationalisme geen gevaar voor zijn bestaan ~~en~~ meer aanschouwen kan, ~~wel daartegen~~ daarin de beste waarborg van zijn nasionaal bestaan ~~en~~ vindt, volgen, en tevens ook de volksontwikkeling in een streng nasionale weg, tot de volledige ontwikkeling van het nasionale bewustzijn, bevorderen. Kondensering van de ontwikkelingsfazen dringt zich natuurlijk op. Maar het is juist weer zulk kondensering, die in een land als het onze het moeilijkst te bewerken valt, juist om 's lands kulturele achterlikheid. Het wordt een vreselijke ~~kegeloop~~ loop: de evolutie van ons modern denken dient gekondenseerd en juist daarom omdat die kondensering zich als noodzakelijk opdringt, omdat wij te ver achteruit zijn op de algemene evolutie, is die kondensering zo moeilijk om die achterlikheid; het ontbreken van hetgeen waarom voorlopig onze strijd gaat is het zwaarste gemis in die strijd.

Die ~~kegeloop~~ loop behoort tot de tragiek van onze Beweging. Zo ging het in de eerste plaats in de strijd om het bekomen van een vlaamse hogeschool, het scheppen van een nasionaal ontwikkelde, akademies "gebildete" intellektualiteit, als eerste ~~faktor~~ wapen, noodzakelijk in de kamp voor algemene heropbeuring. Maar in het feit dat wij vooralsnog de strijd zonder zulke intellektualiteit moesten wagen, lag weerom de tragies zware taak. En nochtans (Arm Vlaanderen!) waren er nu nog leiders te vinden, die, om redenen van gezocht-sentimentele aard, tegen de nasionalisering van de Gentse hogeschool meende ~~en~~ verzet te moeten aantekenen. Niet beseffend (daargelaten dat zij protesteerden tegen de eerste erkenning van hunnen nasionaliteit, sinds de scheiding van ~~Naxxxxxxxx~~ Holland en België) dat, moest nog enige jaren dit gemis aan akademies onderlegde intellektualiteit blijven voortduren,

Belgies Vlaanderen tot ongeveer dezelfde toestand als Frans-Vlaanderen

zou gereduseerd zijn: ons volk zou nog geruime tijd vlaams in het in-
tiem leven kunnen blijven, de beschaving zou nochtans in de franse ver-
lopen en wat iemand schreef over Frans-Vlaanderen wordt alsdan duide-
lik toepasbaar op onze gewesten:

"Tussen volkskarakter en -taal is de oorspronkelijke betrekking opgehe-
ven!" (1)

Niet enkel binnenlands, maar ook buitenlands hindert ons op angst-
wekkende wijze deze ~~kegeloop~~. Ik wees reeds op deze dubbele en zeer ge-
kompliseerde taak: de nieuwe weg volgen, het modern nasionalisme dat zich
ontwikkelt in een Europese solidariteit; ten tweede het lokaal nasio-
nalisme dat nog steeds vreesachtig tegenover zulke solidariteit moet
staan, omdat deze te haastig en op onvaste grondslag gevestigd, de door
de geschiedenis bewezen imperialistische strekking van de Zuiderbuur
wel zou kunnen bevorderen. In deze solidariteit zouden onze binnenlandse
vijanden, aangesloten bij de imperialistissen uit het Zuiden, geen verbre-
ding of verhoging van ons nationaal denken zien, wel daartegen ~~dit slecht~~ ^{dit slecht}
als een nauwer aansluiten bij Frankrijk ~~zouden kunnen~~ beschouwen, want,
volgens hunnen opvattingen immers kan Vlaanderen slechts door Frankrijk
tot de wereld; (het frans is een wereldtaal, de franse kultuur een we-
reldkultuur, Parijs is de "Ville Lumière", enz.); een aansluiting bij de
wereld-solidariteit vergt dus, volgens hun konsept, eerst een oplossing
in de franse kultuur; nog immer houden zij het voor een dwaasheid, dat wij
nu, slechts door de ontwikkeling van onze nasionaliteit de europese alge-
meenheid en het volk zelf ten goede ~~kunnen~~ kunnen komen. Een opsorping
zou ons niet enkel nationaal (indien het volgende lid reeds niet in dit
woord begrepen ligt), maar ook kultureel, isoleren, ~~hetgeen~~
~~schijnbaar het wijf kan~~

Dit begrijpen enerzijds dat wij slechts door ontwikkeling van onze
nationaliteit tot de europese kultuur horen kunnen, dit begrijpen ander-
zijds van die moeilijke "cercle vicieux", van ons bij uitstek tragies le-
ven als volk, dus ook als individu (per slot van rekening zal toch wel
niemand beweren dat het, in de huidige omstandigheden, een groot geluk
mag geheten worden Vlaming geboren te zijn) maakt onze generasie meer
dan welk andere tot de generasie van twijfel. Wij hadden ook gelijk som-
migen tussen ons de oplossing van "te-zijn-of-niet-te-zijn" tragedie, in
de assimilatie van een vreemde beschaving, steeds de zuidelijke, kunnen
zoeken. Wij ^{weten} zulks nu heelemaal niet probaat. Heel de frans-belgiese bel-
lettrie is daarvan een markant bewijs. (Schrapp deze litteratuur van de
algemene litteratuurgeschiedenis weg, er zal weinig verloren gaan en de
fraaie letteren in Europa zullen bitter weinig in hun wezenlike evolu-
sie, en niet in hunne aan deze reële evolutie, posterieure mode, te lij-
den hebben. Overigens werden deze frans-belgiese schrijvers bijna niet
uitsluitelijk door duitse resensenten en kritische ^{en} in 's werelds be-
wondering geworpen, -biez. E. Verhaeren, -hetgeen meer de ~~stake~~ onbekendheid
van deze mensen met de franse taal bewijzen kan, dan wel de waarde van
de hogervernoemde litterateurs, vermits in het moederland Frankrijk hun
glorie, om deze filologische redenen, tot het minimum gereduseerd blijkt, -
zò b.v. in tegenstelling met Stefan Zweig's studie over E. Verhaeren, ~~de~~ ^{de}
streng-frans-taalkundige van Jean de Gourmont.)

Wij kunnen zeker nu niet door Frankrijk tot Europa. Om dit mogelijk te
te maken zou ten eerste België een andere politiek moeten huldigen, ten
tweede Frankrijk, door minder oppervlakkig en absolutisties op te treden,
doch wel meer ^{ppichies} penetrant. (Is de isolering van Frans-Vlaanderen
wel beslist een gevolg van de taaiheid van dit volk meer dan een be-
wijs van het onpolitiese optreden van het frans absolutisme?) Daarin heb-
ben de ańksionisten, die het lot van België aan dat van het moederland
Frankrijk gekoppeld willen zien, gelijk, in zóver dat zij begrijpen dat,

1) Mark: Flaming an Tees besthou King. Gaevel day. Nr. 6.

om de opslorping tot een vergroting van frans kultuur-gebied te bewerken naar andere middelen dan de "annexion des libres intelligences" (Crozier), ~~xxxxxxx~~-anneksasie die enkel tot ont-aarding en niet tot veraarding leidt, insgelijks slechts voor resultaat heeft "de oorspronkelijke betrekking tussen volkskarakter-en taal te doen ophouden", -moet uitgezien worden; sterker in het ras-psiche inwerkende intoksikasies. Die anneksonianen hebben gelijk wanneer zij beweren dat, om tot een degelijk resultaat te komen, de morele invloed sterk moet geruggesteund. Maar het frans absolutisme druist weer tegen elke nochtans noodzakelijke geloofdelijkheid in. Dit absolutisme heeft dan Frankrijk ook gemaakt, volgens de ~~xxxxxxx~~ woorden van M. Jossion, tot het meest veroverende, doch minst koloniserende land van Europa. (1) Zò kan dan ook Vlaanderen opgesloopt door Frankrijk wel de schaar ~~xxxxxxx~~ stumperds van Frans-Vlaanderen vergroten; door Frankrijk tot dewereld-kultuur komen lijkt wel histories bewezen voor immer onmogelijk.

Wij zijn niet gelijk onze voorgangers zò van huize uit flamingant geweest; wij hebben wel getwijfeld of het voor ons noodzakelijk was flamingant te wezen, "omdat ic Vlaming ben", wij staan reeds ver, -toch niet geheel gescheiden, - van de romantiese spontaneïteit. Wij hollen niet zò gemakkelijk voort in onbezonnen entusiasme, zulks is waarschijnlijk een logies gevolg van de algemene heden-daagse stemming; het enthousiasme berust op een absoluut geloof, wij hebben de Beweging meer reformisties, volgens individuele ~~xxxxxxx~~ noodzakelijkheden getoetst. Die twijfel heeft ons niet verzwakt, wel integendeel; twijfel hoort overigens als bijna noodzakelijke fase tot elk gezond ontwikkelingsproces. (~~xxxxxxx~~ Wij ~~xxxxxxx~~ vergelijking ~~xxx~~ overkijke ~~men~~ even de reeks kerkvaders: Paulus, Augustinus, e. a.) als dokumentasie.) Wij weten het flamingantisme geen zegen ~~xxxx~~ van de hemel, neen wij weten het een koele ~~xxx~~ last ~~xxx~~ het leven ons door

onbarmhartig op de schouders gedrukt. Wij wijzen even op de enorme opslorping van krachten door de Vlaamse Strijd, "krachten die, waren de toestanden normaal op artistiek of wetenschappelijk gebied zouden presteeren". (2) Maar daarbij begrijpen wij ook de noodzakelijkheid deze koeli-last te dragen. Het gaat er om "te zijn of niet te zijn", wij weten wel dat het enige middel dat ons om "te zijn" blijft, is: het dragen van die last. Een steenbakker die dag in, dag uit, hard werkt, vraagt zich soms wel af: "Waarom?" maar dan ligt het antwoord gereed: "Arbeidt hij niet, dan verhongert hij en het leven is de enige kans op beter dagen. Wij mogen ze niet verkijken. Niet "Omdat ic Vlaming ben" moet ik in de eerste plaats flamingant wezen, wel omdat ik ben.

~~Wanneer~~

Wanneer wij meer van onze wezenlike waarde als mensen zullen ~~repenetreerd~~ zijn, dan zullen wij ook sterkere flaminganten zijn. Het "Wir sind"-besef zal ibij onze generasie door een sterke-flamingantiese overtuiging tot uiting komen. Het voorbeeld der onwezenlike mensen in Frans-Vlaanderen en in ons eigen land, moet beter spreken dan alle "omdat-ic-Vlaming-ben"-argumenten.

Ook wanneer wij, massale eenheid, en niet enkelen tussen ons, reeds meer gevorderd in onze evolutie, meer zullen trachten naar een gekwintessensieerde ras-voornaamheid, die slechts spruiten kan uit de ~~de~~ in ons sluimerende kwaliteiten, in plaats van ons tevreden te stellen met de op vreemde modellen kopierende parvenu-geest der huidige "âme belge" (3), dan zullen wij een grote stap gedaan hebben.

Verder dient dit steeds voor ogen gehouden te worden: dat de kamp om zelfbestuur enkel een heel miniem deel van onze Beweging is, in die kamp gaat het slechts om het bekomen der wapens tot de grote Beweging. Wanneer dat zelfbestuur zal verkregen zijn ~~xxxx~~ volgt eerst de moeilijkste taak: de positieve beweging, de volksopleiding, daarna de ontginning van de nog bedolven hoedanigheden. Natuurlijk zal het vlaamse volk dan weer tegenover bijzondere moeilijkheden ~~xxxxxx~~ staan: door het ~~xxxxxxx~~ heroveren van zijn enig, ~~xxxxxxx~~ nasionaliteit, zal ons volk bij het verlies van België, daarom niets als staatsvorm, wel als reële, en niet als utilitaire, nasionaliteit, zijn uiterste krachten moeten inspannen om weerom door dit alsdan nieuw schijnend prisma te kijken. Toestanden en volkeren, verleden en toekomst veranderen van uitzicht en innerlijkheid. Deze taak zou ons niet zonder overgrote angst de toekomst doen tegemoet zien, indien een onverpoosde werkzaamheid, gesterkt door het voorbeeld van andere nasies, ons niet

Mly

doordrongen

ontwikkeling van de

eindelijk de basis van dit gevoel, de twijfel, als een volkomen broze en ditmaal boze illusie deed voorkomen.

P. van Ostaijen.

2x

- 1) Frankrijk, de eeuwenoude vijand van Vlaanderen en Wallonië. E. Engelbert, uitgever Breda, 1913.
- 2) R. Victor in zijn voordracht over de "Vlaamsche prozaschrijvers sedert de herleving". Verslag "Vlaamsche Nieuws" 20 Desember 1915.
- 3) "Nous autres Belges, nous restons toujours un peu rasta" de Rysbergue in het eerste bedrijf van "Maman Colibri", toneelspel van H. Bataille. "La Belgique est une petite France." ibid. Verder het oordeel van Baudelaire, Mirbeau en andere franse auteurs over België.